

Phân tích ảnh hưởng của Google Translate đến chất lượng bản dịch Hàn-Việt của người học ở Việt Nam

Nguyễn Ngọc Tuyền*

*TS. GV. Khoa Ngôn ngữ & Văn hoá Hàn Quốc, Trường ĐH Ngoại ngữ, Đại học Đà Nẵng

Received: 3/9/2024; Accepted: 10/9/2024; Published: 16/9/2024

Abstract: This research aims to evaluate the influence of Google Translate (GT) on the quality of Korean-Vietnamese translations produced by Vietnamese learners. An experiment was conducted comparing two groups of learners: one using online dictionaries and the other using GT. The findings indicate that while GT can expedite the translation process, it struggles with translating culturally-specific terms. Moreover, learners exhibited a reliance on GT's output, leading to a lack of initiative and diversity in their translations compared to those using online dictionaries.

Keywords: Google Translate, online dictionaries, types of translation error

1. Đặt vấn đề

Giảng dạy biên dịch là một phần quan trọng trong giảng dạy ngoại ngữ. Tuy nhiên, trong thời đại 4.0 hiện nay, các công cụ dịch máy đang phát triển nhanh chóng và vượt bậc, trở thành một thách thức đối với công tác đào tạo biên dịch (Nguyen, 2023). Trên thực tế, các công cụ dịch máy đang ngày càng được người học sử dụng nhiều hơn trong quá trình học ngoại ngữ cũng như thực hành dịch thuật.

Thế nhưng, tính ở thời điểm hiện tại, liệu việc sử dụng công cụ dịch máy hỗ trợ trong quá trình dịch thuật có thực sự giúp người học tạo ra bản dịch tốt hơn so với khi dịch theo phương thức truyền thống là sử dụng từ điển, từ điển online (TĐOL)? Nghiên cứu (Waty Kembaren et al., 2023), (Munandar & Newton, 2021) đã cho thấy công cụ dịch máy hiện đại có khả năng chuyển dịch văn bản khá chính xác, giúp người dùng tiết kiệm thời gian. Tuy nhiên, các nghiên cứu hiện tại chủ yếu dừng ở các cặp ngôn ngữ nguồn – đích liên quan đến tiếng Anh là chủ yếu. Ở cặp ngôn ngữ Hàn - Việt, đến hiện tại, người viết chỉ mới tiếp cận được công trình (Song, 2023) nghiên cứu về chất lượng các bản dịch chỉnh sửa hậu kỳ từ kết quả dịch của Google Translate (GT) và Papago do nhóm sinh viên (SV) Việt Nam chuyên ngành tiếng Hàn thực hiện. Tuy nhiên, nghiên cứu này tập trung vào phân tích kết quả dịch chỉnh sửa hậu kỳ từ tiếng Việt ra tiếng Hàn.

Vì vậy, trong nghiên cứu này, người viết tập trung phân tích ảnh hưởng của Google Translate (<https://translate.google.com/>) lên chất lượng bản dịch từ tiếng Hàn sang tiếng Việt của người học Việt Nam.

Qua đó, người viết sẽ xác định được phần nào vai trò, cũng như những vấn đề hạn chế của Google Translate trong việc hỗ trợ biên dịch Hàn - Việt cho người học Việt Nam hiện tại.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu này sử dụng phương pháp khảo sát thực nghiệm với đối tượng khảo sát là 34 SV năm 4 ngành Ngôn ngữ Hàn Quốc, Trường Đại học Ngoại ngữ, Đại học Đà Nẵng. Thời gian thực hiện khảo sát là tháng 3 năm 2024. 34 SV được chia ngẫu nhiên thành 2 nhóm A và B, trong đó, nhóm A sử dụng TĐOL, nhóm B sử dụng công cụ GT để hỗ trợ quá trình biên dịch văn bản từ tiếng Hàn sang tiếng Việt. Người viết không hạn chế thời gian thực nghiệm, tuy nhiên, SV được yêu cầu ghi lại số phút đã tiêu hao để hoàn thành việc biên dịch đoạn văn bản.

Văn bản tiếng Hàn được lựa chọn đưa vào thực nghiệm có độ dài khoảng 180 từ, đây là độ dài phù hợp để sử dụng trong một buổi học biên dịch. Ngoài ra, để kiểm tra tính năng xử lý dịch thuật của GT đối với các yếu tố liên quan đến văn hoá, người viết lựa chọn văn bản có chứa các yếu tố văn hoá, trong trường hợp này là nội dung về trang phục truyền thống hanbok trong đời sống hiện đại của Hàn Quốc.

Kết quả dịch của hai nhóm thực nghiệm được đánh giá theo bộ tiêu chí của Trường Biên Phiên dịch Louvain của Bi (Granger & Lefer, 2021). Trong bộ tiêu chí này, chất lượng bản dịch được đánh giá dựa trên các lỗi dịch thuật xuất hiện trong bản dịch. Có tổng cộng 8 loại hình lỗi dịch: (1) Lỗi nội dung (Content – CT), (2) Lỗi văn hoá (Culture – CL), (3)

Lỗi ngữ pháp (Grammar – GR), (4) Lỗi từ vựng và từ chuyên ngành (Lexicon & Terms – LT), (5) Lỗi diễn ngôn (Discourse – DC), (6) Lỗi ngữ dụng (Pragmatics – PR), (7) Lỗi kĩ thuật (Techniques – TE), và (8) Lỗi ngữ vực (Register – REG).

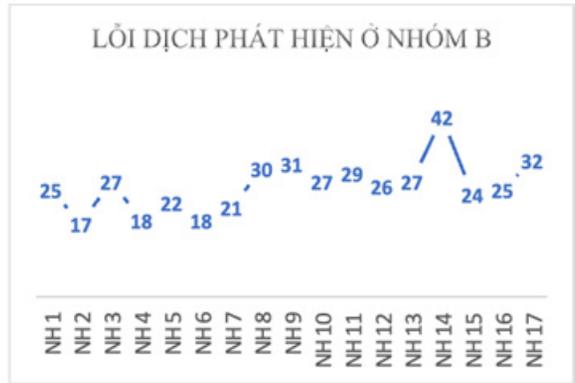
2.2. Kết quả thực nghiệm

Sau khi rà soát lỗi dịch thuật xuất hiện trong các bản dịch của hai nhóm A và B theo tiêu chí trên, dữ liệu thu thập được như sau:

Bảng 2.1. Thống kê lỗi dịch xuất hiện ở các bản dịch

Nhóm	CT	CL	GR	LT	DC	PR	TE	REG	Tổng lỗi	Thời gian trung bình
A	94	18	27	107	12	22	29	92	401	47
B	78	34	7	176	10	10	34	92	441	19

Số liệu ở bảng 2.1 cho thấy, nếu thời gian tiêu hao trung bình của nhóm A là 47 phút thì nhóm B chỉ là 19 phút. Điều này một lần nữa khẳng định vai trò tích cực của GT trong việc giúp người học tiết kiệm thời gian dịch thuật hơn hẳn so với khi sử dụng TĐOL. Tuy nhiên, tổng số lỗi dịch xuất hiện ở nhóm B là 441 lỗi, nhiều hơn hẳn so với tổng số 401 lỗi xuất hiện ở nhóm A. Điều này có nghĩa bình quân số lỗi dịch người học mắc phải khi sử dụng GT nhiều hơn so với khi sử dụng TĐOL. Người học phạm ít lỗi dịch nhất ở nhóm A là 2 người với cùng số lỗi là 10 lỗi. Trong khi đó, người học phạm ít lỗi dịch nhất ở nhóm B là 1 người với số lỗi là 17 lỗi. Người học phạm nhiều lỗi dịch nhất ở nhóm A có tổng số lỗi là 47, cao hơn so với người học phạm nhiều lỗi dịch nhất ở nhóm B có tổng số lỗi là 42. Tuy nhiên, cần chú ý rằng số lỗi mắc phải ở mỗi người học trong nhóm A khá chênh lệch nhau, trong khi đó, số lỗi mắc phải ở mỗi người học trong nhóm B lại khá đồng đều (biểu đồ 2.1, biểu đồ 2.2).

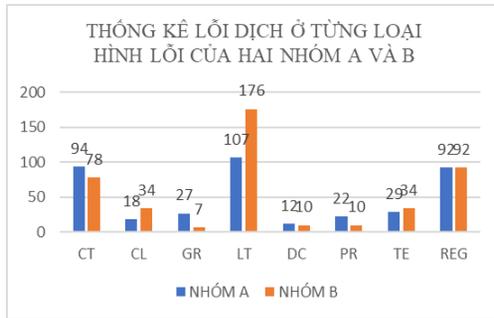
Biểu đồ 2.2. Số lỗi dịch phát hiện ở nhóm B

Có hiện tượng này là vì người học ở nhóm B có khuynh hướng phụ thuộc vào các kết quả dịch do GT cung cấp. Đồng thời, khả năng nhận diện lỗi từ bản dịch của GT ở người học còn hạn chế nên người học dễ nguyên những lỗi dịch đó trong kết quả dịch của mình khiến các lỗi dịch thuật được phát hiện lặp đi lặp lại ở các bản dịch của nhóm B. Ví dụ, từ “축하객” trong văn bản nguồn có nghĩa là “khách mừng”, trong khi tất cả 17 bản dịch ở nhóm A đều cho ra kết quả đúng: *khách mừng* (12 người), *quan khách* (2 người), *khách tham dự* (3 người), thì ở nhóm B chỉ có 2 trường hợp dịch đúng là *khách tham dự*, tất cả các trường hợp còn lại đều dịch sai thành *chủ lễ* (14 người) và *chủ sự* (1 người). Lỗi dịch này xuất hiện ở bản dịch của GT vì GT đã dịch từ Hàn sang Việt qua ngôn ngữ trung gian là tiếng Anh. Từ 축하객 được GT dịch thành *celebrant*, tiếp theo đó, từ *celebrant* được GT dịch sang tiếng Việt thành từ *chủ lễ*. Trong khi đó, ở TĐOL, người học có thể dễ dàng tìm thấy từ tương đương của 축하객 trong tiếng Anh là *visitor*, *guest*, hay trong tiếng Việt là *khách đến chúc mừng*. Vì vậy, người học ở nhóm A đã không phạm lỗi dịch sai ở trường hợp này.

Hay ở trường hợp từ “수의” có nghĩa là “áo liệm”, trong khi 17 bản dịch ở nhóm A đều cho ra kết quả đúng: *áo liệm* (13 người), *bộ đồ liệm* (1 người), *quần áo liệm* (3 người), thì ở nhóm B, tất cả 17 bản dịch đều là *tấm vải liệm*. Ở Hàn Quốc, trang phục khoác lên người của người quá cố gồm có: 수의 (áo liệm) và 염포 (tấm vải liệm). Trong khi đó, ở Việt Nam, hai khái niệm *áo liệm* và *tấm vải liệm* đôi khi được sử dụng với cùng một ý nghĩa như nhau. Trong khi các TĐOL Hàn-Việt cho ra kết quả *quần áo liệm* đối với từ 수의 thì GT lại cho ra kết quả là *tấm vải liệm*. Và người học nhóm B không phân biệt được nét văn hoá này trong văn hoá truyền thống Hàn Quốc nên đã chấp nhận kết quả *tấm vải liệm* một cách dễ dàng.

Biểu đồ 2.1. Số lỗi dịch phát hiện ở nhóm A

Biểu đồ 2.3. Thống kê lỗi dịch ở từng loại hình lỗi của hai nhóm A và B

Biểu đồ 2.3 cho thấy ở cả hai nhóm, tỉ lệ lỗi phạm phải nhiều nhất nằm ở ba loại hình lỗi là LT (từ vựng), CT (nội dung) và REG (ngữ vựng). Đặc biệt, lỗi LT là loại hình lỗi phạm phải nhiều nhất ở cả hai nhóm, 107 lỗi ở nhóm A và 176 lỗi ở nhóm B. Ở trường hợp lỗi LT xảy ra trong nhóm B, như đã đề cập ở trên, điều này xảy ra do người học đã không nhận diện được các lỗi dịch sai từ vựng trong kết quả dịch của GT, cứ để nguyên như vậy khiến một số một lỗi dịch sai được phát hiện đồng loạt ở cả 14, thậm chí ở toàn bộ 17 bản dịch.

Ở lỗi GR (ngữ pháp), GT lại cho thấy những ảnh hưởng tích cực. Cụ thể, người học nhóm A phạm tổng cộng 27 lỗi, trong khi đó, nhóm B chỉ phạm 7 lỗi. Điều này cho thấy GT cung cấp các bản dịch có độ chính xác khá cao khi chuyển dịch các câu, cấu trúc ngữ pháp từ tiếng Hàn sang tiếng Việt. Trong khi đó, người học nhóm A sử dụng TĐOL đã phạm phải lỗi dịch thiếu hoặc dịch sai các yếu tố hoặc cấu trúc ngữ pháp từ tiếng Hàn ra tiếng Việt.

Ngoài ra, ở loại hình lỗi CL (văn hoá), nhóm B cho thấy số lỗi phạm phải nhiều hơn hẳn so với nhóm A. Đây là vì GT chỉ cung cấp bản dịch tập trung vào việc chuyển ngữ chứ không tập trung vào kỹ thuật dịch, đặc biệt là kỹ thuật dịch đối với các yếu tố văn hoá. Các từ văn hoá 배냇저고리, 추석, 돌 chỉ được GT chuyển dịch thành *bae naet jeo go ri*, *chuseok*, và *dol*, và đa phần người học để nguyên kết quả dịch như vậy. Trong khi đó, ở nhóm A, người học đã chủ động mở ngoặc đơn bên cạnh các từ phiên âm để giải thích ý nghĩa văn hoá của từ như: *bae naet jeo go ri (loại áo hanbok dành cho trẻ sơ sinh)*, *chuseok (Tết Trung thu)*, *dol (thôi nôi)*. Điều này cho thấy nếu người học ở nhóm A rất chủ động trong việc xử lý kỹ thuật khi chuyển dịch các từ ngữ có yếu tố văn hoá thì người học nhóm B khá phụ thuộc vào bản dịch do GT cung cấp.

3. Kết luận

Nghiên cứu này nhằm mục đích đánh giá vai trò

của công cụ GT trong việc hỗ trợ người học Việt Nam thực hiện biên dịch văn bản từ tiếng Hàn sang tiếng Việt. Kết quả khảo sát thực nghiệm cho thấy GT hoàn toàn vượt trội trong việc giúp người học giảm thiểu tối đa thời gian tiêu hao khi dịch, đồng thời, GT cũng cho ra các kết quả dịch khá chuẩn xác về cấu trúc, yếu tố ngữ pháp trong câu. Tuy nhiên, GT vẫn còn những hạn chế nhất định mà người học Việt Nam cần lưu ý khi sử dụng công cụ này. Thứ nhất, GT vẫn phạm nhiều lỗi dịch sai từ vựng, đặc biệt là từ vựng văn hoá khi chuyển dịch từ Hàn ra Việt. Thứ hai, tính năng của GT hiện chỉ tập trung vào việc chuyển ngữ văn bản chứ chưa cho thấy tính năng xử lý kỹ thuật đối với trường hợp dịch các từ ngữ chứa yếu tố văn hoá. Thứ ba, GT chỉ cung cấp cho người dùng một kết quả dịch nhất định, vì vậy nếu người học không chủ động trong quá trình sử dụng công cụ này sẽ dễ tạo ra một loạt các bản dịch giống nhau. Trong khi đó, với phương pháp dịch truyền thống, người học có khả năng tạo ra được đa dạng các bản dịch với những phong cách linh hoạt, phong phú hơn.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Granger, S. & Lefer, M.-A. (2021). *Translation-oriented Annotation System manual (Version 2.0)*. CECL Papers 3. Louvain-la-Neuve: Centre for English Corpus Linguistics/Université catholique de Louvain (30 pages).
- [2]. Munandar, M. I., & Newton, J. (2021). *Indonesian EFL teachers' pedagogic beliefs and classroom practices regarding culture and interculturality*. *Language and Intercultural Communication*, 21(2), 158–173.
- [3]. Nguyen T.V.N. (2023). *Công nghệ dịch thuật và vai trò của biên dịch viên trong cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0*, Tạp chí Lý luận chính trị và Truyền thông. 2023.03. <https://lyluanchinhtrivatruyenthong.vn/cong-nghe-dich-thuat-va-vai-tro-cua-bien-dich-vien-trong-cuoc-cach-mang-cong-nghiep-40-p27439.html>
- [4]. Song E.J. (2024). *A Study on Machine Translation Post-Editing Patterns of Learners Majoring in Korean at Vietnamese University*. *Journal of Learner-Centered Curriculum and Instruction* Vol. 24, No. 10, 2024, pp. 815-831 <https://doi.org/10.22251/jlcci.2024.24.10.815>
- [5]. Waty Kembaren, F., Hasibuan, A., & Natasya, A. (2023). *Technology Trends in Translation: A Comparative Analysis of Machine and Human Translation*. *Absorbent Mind: Journal of Psychology and Child Development*, 3(2), 169-183. https://doi.org/10.37680/absorbent_mind.v3i2.4486